

KONFERENCE A AKTIVITY GEOGRAFŮ

Výroční konference ČGS 2024 v Ústí nad Labem se blíží

Vážené geografky, vážení geografové, termín Výroční konference České geografické společnosti 2024 se pomalu blíží. Akce, jejímž mottem je „Geografie pro spravedlivé transformace“, se uskuteční od 2. do 5. září 2024 v kampusu UJEP v Ústí nad Labem.

Do konce března bylo možné v prodlouženém termínu přihlašovat k aktivní účasti ústní příspěvky či postery, pasivně se lze přihlašovat nadále až do 31. července 2024. Na základě obsazení navržených 23 tematických panelů a přihlášených ústních příspěvků (ke konci února celkem 113) budou vědeckým výborem sestaveny další panely tak, aby program nabízel co nejvíce možností pro vzájemné sdílení odborných poznatků. Informaci, zda byl příspěvek či poster vybrán do programu konference, obdrží přihlášení účastníci do konce dubna.

Připomínáme, že úterní program bude mj. zaměřen na zástupce veřejné správy a regionálně rozvojových organizací, střední program na učitele geografie. Počítá se také s programovou sekcí „divoká karta“, pro niž bude témata přednášejícím navrhnout vědecký výbor. Na závěr konference jsou v nabídce exkurze po městě Ústí nad Labem a okolí (v tuto chvíli Transformace krajiny z ptačí perspektivy, Proti proudu z kopce dolů a Ústecké dědictví).

Předběžný program konference: V pondělí 2. září proběhne soutěž SVP, registrace (od 10 hodin), slavnostní zahájení, připomínka 130 let ČGS (od 14 hodin), plenární sekce, pro niž byli osloveni odborníci působící v Německu a Rakousku (od 15 hodin), neformální *welcome drink* v kampusu (po 17. hodině). V úterý 3. září proběhne jednání v sekcích (od 8.30 hodin), otevření posterové sekce (od 11.30 hodin), program pro zástupce veřejné správy a regionálně rozvojových organizací (od 13.30 hodin), setkání didaktiků kartografie (od 13.30 hodin), zasedání Hlavního výboru ČGS (po 17. hodině) a volný večerní program. Ve středu 4. září se uskuteční

jednání v sekcích (od 8.30 hodin), program pro učitele (od 13.30 hodin), zasedání tematických sekcí ČGS (od 15.30 hodin), společenský večer v restauraci Tyršovka (od 19 hodin). Ve čtvrtek 5. září pak proběhne jednání v sekcích (od 9 hodin), oficiální zakončení (od 11 hodin) a exkurze (od 12.30 hodin). Detailní program konference bude zveřejněn na webu konference přibližně v červenci.

Bližší informace jsou k dispozici a také postupně zveřejňovány v rámci webu ČGS (<https://konference.geography.cz/konference/vyrocní-konference-cgs-v-usti-nad-labem/>), koncem dubna je v plánu vydání druhého cirkuláře akce. Pokud máte nějaké další dotazy, lze nás kontaktovat na mailové adrese cgs2024@ujep.cz.

Těšíme se na setkání (nejen) v Ústí nad Labem.

Za organizační a vědecký výbor konference Jan D. Bláha

Setkání didaktiků kartografie

Vážení kolegové, vážené kolegyně, jak už jste byli buď osobně (především na zářijové kartografické konferenci v Plzni) nebo prostřednictvím komunikačních kanálů České geografické společnosti informováni, v rámci zářijové Výroční konference ČGS, která se letos uskuteční v Ústí nad Labem, proběhne i Setkání didaktiků kartografie. Oslovuji Vás jako potenciální účastníky tohoto setkání s upřesněním termínu a místa konání akce: úterý 3. 9. od 13.30 do 17 hodin v salóнку menzy v budově CPTO v kampusu UJEP, tedy jen několik kroků od místa pořádání většiny konferenčního programu. Pokud se zúčastníte pouze setkání didaktiků kartografie, je účast bezplatná! Pro účastníky setkání bude během jednání zajištěno drobné občerstvení.

Hlavním cílem tohoto setkání je vytvořit prostor pro sdílení poznatků a zkušeností z realizace výuky kartografie a hodnocení klíčových kompetencí studentů. Je zřejmé, že obsah i rozsah kurikula (probírané agendy) kartografie úzce souvisí s profilem absolventa našich studijních programů, proto se v přístupech budeme lišit. Přesto věřím, že řada postřehů a zkušeností může být vzájemně přenositelná a inspirující.

Předpokládaný program setkání:

1. Stručné představení výsledků dlouhodobého výzkumu výuky včetně testování studentů na UJEP – studijní programy spjaté s geografii, učitelstvím geografie a geoinformatikou (mj. statistické analýzy více než 1 300 závěrečných testů studentů a ústního zkoušení včetně identifikace problematických míst v kurikulu).
2. Prostor pro tzv. aktivní účastníky. Oslovení didaktici budou kromě závěrečné společné diskuze všech zúčastněných sdílet své zkušenosti také ve formě krátké prezentace pojetí jejich výuky a testování.

3. Závěrečná společná diskuze o výuce a hodnocení klíčových kompetencí studentů, do níž bude moci aktivně vstoupit kdokoliv z přítomných. Budeme rádi, pokud si pro tuto diskuzi připravíte a vezmete s sebou Vaši reakci na následující diskuzní oblasti:
- a) Priority výuky: pořadí 5–10 klíčových oblastí, které podle Vás patří do kurzu, v němž se studenti poprvé setkávají s oborem kartografie (kurzy převážně v 1. či 2. semestru studia), doporučujeme připojit praktické dovednosti, které podle Vás jsou na tyto oblasti vázány.
 - b) Problémy studentů: která z výše uvedených oblastí činí podle Vašich zkušeností studentům největší či větší problémy (lze si připravit i pořadí obtížnosti pro studenty).

V případě Vašeho zájmu o účast na této akci pro didaktiky kartografie bychom Vás chtěli požádat o stručnou informaci ve smyslu „mám zájem / nemám zájem“ o účast, a to nejpozději do konce dubna 2024 na mail jan.d.blaha@ujep.cz. Setkání se mohou zúčastnit i ti, kteří se neúčastní celé výroční konference ČGS. Budeme rádi, když informaci o této akci předáte svým kolegům na pracovištích, které by mohla zajímat.

Za organizátory Jan D. Bláha

Geografický spolek EGEA a jeho působení v Ostravě

EGEA Ostrava, geografický spolek spojující hlavně studenty geografie, je dynamickou organizací se spoustou aktivit a událostí, které posilují vztahy, rozšiřují vzdělání a podporují mezinárodní spolupráci. V loňském roce EGEA Ostrava demonstrovala svou aktivitu prostřednictvím řady akcí a projektů, které přispěly k obohacení akademického i společenského života jejích členů.

Jedním z vrcholů roku byla jarní výměna do Helsinek. Tato výměna umožnila členům EGEA Ostrava prožít unikátní kulturní a akademickou zkušenost, navázat nová přátelství a porozumět geografickým a sociálním aspektům Finska. Na podzim se role obrátily a Ostrava přivítala studenty a přátele z Varšavy a Helsinek. Tyto mezinárodní výměny nejenže rozšiřují horizonty účastníků, ale také budují pevné mezinárodní vztahy a vytvářejí síť podpory a spolupráce mezi budoucími odborníky.

Neformální setkání, jako jsou *Geopárty*, hrají klíčovou roli v budování společenství EGEA Ostrava. *Geopárty* zaměřené na zábavu a společenské propojení, poskytují platformu pro seznámení studentů mezi sebou, podporují týmového ducha a uvolněnou atmosféru, která je tak důležitá pro udržení motivace a zájmu o studium a společenské aktivity.

Prohlídka Českého Těšína na Československém teambuildingu

Kromě toho, tradiční *Československý teambuilding*, v roce 2023 již 8. ročník, představoval další významnou akci, která posílila vztahy mezi českými a slovenskými entitami EGEA. Účastníci měli možnost prozkoumat přírodní krásy a kulturní bohatství regionu, jako je výšlap na Kozubovou nebo návštěva muzea Těšínska v Českém Těšíně. Tyto aktivity rozšířily geografické a historické povědomí účastníků. Vzdělávací komponenta nebyla opomenuta. Workshop o územním plánování s názvem „Máme plán“ poskytl členům a kamarádům z Česka a Slovenska možnost ponořit se do komplexních otázek týkajících se územního rozvoje a plánování. Tato aktivita zdůraznila závazek EGEA Ostrava k podpoře akademického růstu a aplikovaného učení svých členů.

EGEA Ostrava se také aktivně zapojila do akcí pořádaných univerzitou a zúčastnila se různých akademických a společenských akcí. To ukazuje její otevřenost a spolupráci s širší akademickou komunitou a její snahu být aktivním a viditelným příspěvkem k univerzitnímu životu.

V neposlední řadě je organizace mezinárodního kongresu, který se má konat na přelomu dubna a května v Mariánských Lázních, svědectvím ambicí a organizačních schopností EGEA Ostrava. Tento kongres představuje významnou příležitost pro sdílení vědomostí, zkušeností a pro posílení mezinárodních vazeb mezi studenty geografie a mladými profesionály.

Výše uvedené aktivity a projekty jsou jen několika příklady toho, jak EGEA Ostrava přispívá k obohacení akademického, profesionálního a společenského života svých členů. Její snaha o mezinárodní spolupráci, podporu vzdělávání a budování komunity je inspirativní a ukazuje, jak mohou studenti geografie aktivně přispívat k odbornému i osobnímu růstu. EGEA Ostrava je tedy nejen platformou pro sdílení zájmů a zkušeností, ale také proaktivním hráčem ve světě geografie, vzdělávání a mezinárodních vztahů.

Adéla Husáková, Marek Krumnikl, ostrava@egea.eu

Konference *State of geomorphological research in 2023*

Ve dnech 18.–21. dubna 2023 se uskutečnil již 21. ročník konference Stav geomorfologických výzkumů, která je dlouhodobě organizována v mezinárodním formátu a v posledních letech pak s příspěvkem v anglickém jazyce. Konferenci pod záštitou České asociace geomorfologů a České geografické společnosti organizovala katedra geografie Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem spolu s Ústavem struktury a mechaniky hornin AV ČR, v. v. i. a Výzkumným ústavem pro hnědé uhlí, a. s.

Již skladba organizátorů i umístění konference do Mostu napovídá, že jejím motivem a též tématem exkurze byla problematika antropogenní geomorfologie v krajině postižené povrchovou těžbou. Tematický záběr akce byl však pochopitelně širší a pokrýval celé spektrum geomorfologických výzkumů. Konferenci se zúčastnilo celkem 48 kolegů a kolegyně z pracovišť v Česku, Slovensku a Polsku, mezi nimi i studentů a studentek doktorských programů původem z Litvy či Íránu.

Konferenci předcházel dvoudenní workshop pro studenty a studentky na téma monitoringu svahových pohybů. Na terénní část konanou na sesuvných lokalitách v Českém středohoří a jeho okolí navazovalo školení ve zpracování získaných terénních dat.

Samotnou konferenci zahájila zvaná přednáška dr. Martina Margolda z Univerzity Karlovy k problematice poslední kvartérní deglaciace v Severní Americe (*Deglaciation of the last North American ice sheet complex*). Pro českou geomorfologickou komunitu se jedná o relativně vzdálené téma a cenné tak bylo zasazení vlastních výzkumných výsledků dr. Margolda do aktuálního stavu poznání dynamiky Severoamerického ledovcového komplexu i klíčových otázek pro další výzkum. Odborný program konference dále zahrnoval 20 ústních příspěvků zařazených do tematických okruhů geomorfologie svahových pohybů, fluvialní geomorfologie a související přírodní nebezpečí, strukturní geomorfologie a paleogeomorfologie, aplikace geofyzikálních metod v geomorfologii a antropogenní geomorfologie. Večerní program nabídl též autorské mikroprezentace 22 posterů vyvěšených po celou dobu konference.

Účastníci konferenční exkurze pod těžebním strojem, který je v současnosti demontován.
Foto: Jiří Riezner.

K doprovodnému programu konference patřilo vyhlášení vítězů 11. ročníku soutěže ČAG o nejlepší kvalifikační vysokoškolskou práci. V roce 2023 byla cena F. Vitáska udělena Janu Donovalovi za bakalářskou práci *Mapování korytových morfologií vysokogradientového toku: Klepáčský potok, Hrubý Jeseník*, cena J. Moschelesové byla udělena Lucii Poláškové za diplomovou práci *Datování recentního vývoje strží a identifikace možných predispozic pomocí georadarových záznamů v glaci-fluviálních sedimentech Zlatohorské hornatiny* a cenou J. V. Daneše byli oceněni autoři dvou disertačních prací, konkrétně Jakub Stemberk za práci *Vývoj údolí Kladské Bělé* a Marco Loche za práci *Thermo-hydro-mechanical coupling in slope stability: advanced experiments and multiscale modelling*. Česká komunita účastníků a účastnic využila konferenci též ke konání svého plenárního zasedání.

Závěr konference patřil slavnostní večeři a následující den celodenní exkurzi do veřejnosti jinak těžko přístupného dobývacího prostoru lomu Československé armády. Průvodcem exkurze byl dr. Jan Burda, geomorfolog zaměřující se na svahové nestability a dlouhodobě pracující ve Výzkumném ústavu pro hnědé uhlí, a. s. v Mostě. Kromě odborného programu, při němž bylo k vidění široké spektrum typů svahových deformací a různé způsoby dobývání hnědého uhlí a jejich vliv na reliéf, byla diskutována též problematika vztahu plánovaných rekultivací

Účastníci konferenční exkurze při průchodu sesuvným terénem na severním okraji dobývacího prostoru. Foto: Jiří Riezner.

ke stabilitě svahů a zpeštěním byla jistě i samotná jízda firemními Unimogy až do nejnižších etází lomů.

Letošní ročník konference organizují geomorfologové z Ústavu geoniky AV ČR, v. v. i. na jaře na zámku Křtiny v Moravském krasu.

Pavel Raška, Radka Dužeková

Dobrá praxe přípravy českých a slovenských učitelů geografie

Tak zněl název sekce věnované didaktice geografie, která se konala v polovině září v rámci konference *Proměny vzdělávání*. Konferenci uspořádala Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni u příležitosti 75. výročí od jejího založení. Sekce věnovaná geografii byla pojata jako poster session s následnou diskusí. Zástupci každého pracoviště měli možnost formou posteru prezentovat příklady dobré praxe, které v přípravě učitelů geografie úspěšně realizují a které by doporučili ostatním pracovištím. V neformální a přátelské atmosféře se sešli účastníci z pěti pracovišť, kteří vzdělávají budoucí učitele geografie. Konkrétně své příklady

dobré praxe prezentovali zástupci z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Přírodovědecké fakulty Karlovy univerzity v Praze, Přírodovědecké fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické v Liberci a Fakulty pedagogické v Plzni. Mezi příklady dobré praxe se objevila mimo jiné tato témata: atlas didaktiky geografie – soubor dokumentů, který vymezuje hlavní pilíře didaktiky geografie a pomocí pojmových map zaznamenává jejich zastoupení v předmětech bakalářského i navazujícího studia; využití moderních technologií ve výuce didaktiky geografie (např. 3D tiskárna, ozoboti apod.); sdílení zkušeností z učitelských praxí studentů při setkáních s prvky balintovské skupiny; podoba a průběh státních závěrečných zkoušek v navazujícím studiu, při kterých studenti učí komisi vylosované téma a zapojení odborníků z praxe (učitelů, ředitelů, inspektorů ČŠI) do přípravy budoucích učitelů geografie. Po prezentaci každého posteru následovala živá diskuse, ve které došlo k zhodnocení příspěvku a otevření dalších možností v dané problematice. Jak moc je takové sdílení důležité a přínosné, zaznělo při diskusi z úst snad všech účastníků sekce. Proto se budeme těšit na další podobně zaměřené akce!

Markéta Kuberská

GIS v plánování měst a regionů (GISPLAN) 2023

Letošní, již 7. ročník konference GIS v plánování měst a regionů, se konal dne 31. října 2023 v prostorách Masarykova ústavu vyšších studií (MÚVS) ČVUT v Praze. Společnými pořadateli byly Česká asociace pro geoinformace (CAGI) a Masarykův ústav vyšších studií ČVUT. Letos poprvé mohli účastníci sledovat průběh konference kromě formy prezenční, i on-line přes platformu MS Teams. Obě možnosti využilo asi 30 účastníků z veřejné správy, státní správy a odborných firem.

Krátký úvod a přivítání účastníků obstaral za programový výbor konference jeho předseda Ing. Pavel Struha. Následovalo vystoupení vedoucího Institutu veřejné správy a regionálních studií MÚVS ČVUT doc. Ing. arch. Vladimíry Šilhánkové, Ph.D., která účastníky seznámila se zaměřením a studijními programy MÚVS. Následně vystoupil předseda CAGI doc. Ing. Karel Janečka, Ph.D. se stručnou charakteristikou asociace, která je profesní platformou, sdružující subjekty, působící v oblastech prostorově orientovaných informačních systémů a příslušných informačních technologií. Oba řečníci vyslovili přání další spolupráce na pořádání konference GISPLAN i v budoucnu.

Letošním hlavním tématem konference byly Mapové portály pro veřejnou správu. Dopolední přednáškový blok zahájil Mgr. Jan Zvara, Ph.D. z brněnského magistrátu prezentací GEO/datového portálu města Brna, zaměřeného na prezentaci a poskytování otevřených dat z vlastních datových zdrojů i zdrojů dalších

Ing. Schiller prezentuje IDS Hradce Králové

poskytovatelů z veřejné správy. Přínosné byly úvahy na témata, jak s daty pracovat a důvěryhodnost dat a zdrojů. Magistrát města Brna poskytuje velmi atraktivní datové sady, umožňující různé uživatelské analýzy.

Letos poprvé jsme na konferenci přivítali zástupce investiční a rozvojové agentury CIRI z Královéhradeckého kraje. Mgr. Tomáš Merta představil mapové aplikace a datový portál v roli rozcestníku participujících organizací z celého kraje. Portál obsahuje celou škálu dat z oblastí územního plánování, místního rozvoje, investic, ekonomiky a trhu práce, dopravy a dalších témat. Vše na přehledné platformě a sjednoceném designu.

Portál územního plánování kraje Vysočina prezentoval Mgr. Petr Jirásek z krajského úřadu. Představil mapový atlas, obsahující územní plány, Zásady územního rozvoje kraje a Územně analytické podklady a další aplikační moduly – Evidence ÚAP, Evidence závazných stanovisek a platformu pro výdej dat. Nechybí ani geoportály – výpisy dat územního plánování nad vybraným územím.

Dopolední přednáškový blok uzavřel Ing. Arnošt Müller ze Státního pozemkového úřadu představením geoportálu, obsahujícím geodata SPÚ – prvky pozemkových úprav, Vodohospodářské stavby, BPEJ a nabídky nemovitostí k pronájmu/prodeji. Zvláštní pozornost věnoval plánům společných zařízení a jejich standardizaci.

Po přestávce na občerstvení následoval odpolední přednáškový blok. Ing. Petr Schiller z Magistrátu města Hradce Králové prezentoval významnou investiční akci města – Inteligentní dopravní systém (IDS), jako jeden ze „stavebních

kamenů“ chytrého města. Představil podrobně všechny prvky od řízení dopravy s důrazem na preference některých účastníků (MHD, IZS) přes dispečink a zařízení pro sběr dat pro následná vyhodnocení a analýzy. Očekáváme zveřejnění platformy, poskytující agregovaná data z hustoty dopravy, systému parkování a dalších statistických dat. Polemikou, zda je IDS dostatečně „*User Friendly*“ a přispívá dostatečně k zvýšení kvality života obyvatel, přispěl Ing. Martin Maštálka, Ph.D. z MÚVS ČVUT. Kolem tohoto tématu se rozvinula široká diskuse.

Následovala přednáška zástupce strategického partnera CAGI – Ing. Vladimíra Špačka z firmy Hexagon. Firma se kromě jiných aktivit věnuje 3D modelování území a speciálně systémům BIM a představuje zde kompletní systém digitální reality, využitelné pro inteligentní plánování investičních aktivit. K tomu je mj. využívána i umělá inteligence, jako nový trend v geoinformatice.

Ing. Petr Dvořáček ze Zeměměřického ústavu představil novinky z produkce, částečně ovlivněné vývojem legislativy, a také požadavky moderní doby na poskytování stále většího sortimentu otevřených dat. Tomu jsou přizpůsobeny výdejové systémy. Vysvětlil podstatu některých změn v měřítkové řadě Státního mapového díla – Základní topografické řady, přesunu velkého množství datových sad do systému otevřených dat a představil nový produkt – Základní topografickou mapu 1 : 5 000.

Program konference završil již tradiční workshop, letos na téma Statistický geoportál Českého statistického úřadu, zastoupeného Mgr. Štěpánem Moravcem a jeho kolegou. Po velmi podrobné prezentaci, představující technologii a architekturu systému, jednotlivé komponenty a aplikace, došlo na praktické ukázky. Datové zdroje portálu pocházejí ze Sčítání obyvatel, domů a bytů v roce 2021 a tvoří základ Statistického atlasu. Aplikace Dojíždka umožňuje nejen vizualizovat různá členění dojíždky/vyjíždky, ale také redukovat informace na zobrazení dominantních proudů, což přináší větší přehlednost. Novinkou jsou též Statistické geo-reports, poskytující data z adresních bodů, vymezených zvoleným uživatelským způsobem na podkladě základních jednotek – kilometrových gridů.

Konference skončila závěrečným slovem předsedy programového výboru. Všechny prezentace, fotogalerii a abstrakty je možno shlédnout na webových stránkách konference.

Za programový výbor konference Pavel Struha

Světový den půdy na PřF UK

I v uplynulém roce jsme si připomněli Světový den půdy připadající každoročně na 5. prosince. Již tradičně o něco dříve, a to 30. listopadu, se konala oslava Světového dne půdy pořádaná katedrou fyzické geografie a geoekologie PřF UK

(KFGG) a Českou pedologickou společností (ČPS) pod záštitou České geografické společnosti (ČGS). Ročník 2023 nesl název *Soil and Water: a source of life*. Kromě odborné veřejnosti a všech zájemců o pedologii je tato událost mířena především na studenty bakalářského a magisterského stupně na KFGG. Studenti si odnesli nejen poznatky z tematických přednášek, ale událost využili k osvojení si prezentačních dovedností formou vystavení posterů s pedologickou tematikou. V rámci posterové sekce probíhá živá diskuze vystavovatelů s dalšími studenty, ale právě i s přítomnými pedagogy a odborníky z oboru. Kromě zlepšení svých prezentačních dovedností si studenti mohou odnést cenné zkušenosti, zpětné vazby na svou práci a do budoucna se hodící kontakty na případné kolegy z oboru. Po přivítání v podání dr. Ludka Šefrny za KFGG a doc. Pavla Chromého za ČGS dále vystoupil se svou úvodní přednáškou prof. Bořivoj Šarapatka (PřF UPOL a ČPS). Dále pokračoval doc. Zbyněk Kulhavý (VÚMOP) s přednáškou „Příspěvek řešení vodního hospodářství zemědělské krajiny“ a doc. Martin Šanda (FSv ČVUT) s přednáškou „Vodní režim půdního profilu zavlažovaného a nezavlažovaného vinohradu“. V tuto chvíli se již těšíme na ročník 2024, na který jste opět všichni srdečně zváni. Událost se opět uskuteční v závěru listopadu.

Za organizátory Jiří Kocum a Marie Plasová

Transfer zkušeností z plánování rozvoje a obnovy měst do Moldavska

Od dubna do prosince roku 2023 realizovali pracovníci Masarykova institutu vyšších studií ČVUT v Praze v rámci České zahraniční pomoci financované Ministerstvem zahraničí ČR a Českou rozvojovou agenturou projekt mezinárodní univerzitní spolupráce „Transfer zkušeností z plánování rozvoje a obnovy měst do Moldavska“.

Cílem projektu bylo realizovat efektivní kurz plánování obnovy měst na Státní univerzitě Alecu Russo v moldavském městě Bălți. Smyslem kurzu bylo naučit účastníky (pedagogy, studenty, doktorandy, členy NNO, místní správu a zastupitele, případně další místní činitele) pracovat se základními zásadami plánování obnovy a rozvoje sídel (zejména v postsocialistické realitě), s ohledem na jejich značné fyzické poškození a morální zastarání v důsledku vnitřních problémů, se kterými se Moldavsko dlouhodobě potýká jako je narušení územní celistvosti země či přítomnost velké, a ne příliš přizpůsobivé proruské menšiny. V zemi tak postupně dochází k narušení nejen stavebního fondu, ale i základní dopravní a technické infrastruktury, kvůli jejímu zanedbání a morálnímu zastarání. Kurz se proto zaměřil na propojení poznatků a procesů z oblasti strategického plánování a řízení ve veřejném sektoru s procesy územního a prostorového plánování a dostupnými ekonomickými nástroji. Smyslem projektu bylo, aby jeho účastníci

získali poznatky o soudobých trendech v plánování měst a regionů, aby se při plánování obnovy měst mohli vyhnout zastaralým řešením a pro rozvoj měst využívali nástroje optimalizované na současné možnosti a požadavky, mj. z hlediska ochrany kritické infrastruktury, udržitelného rozvoje, využití moderních technologií (např. konceptu *SMART City*) a omezení dopadů změny klimatu. V rámci navrhování cest k obnově devastovaných ploch (*brownfields*) bylo využito poznatků z demokratizace a participace ve veřejného prostoru prostřednictvím participace veřejnosti na plánování a obnově měst a regionů.

Projekt byl rozdělen do několika etap, z nichž stěžejní byla realizace pětidenního výukového kurzu realizovaného přímo na Státní univerzitě Alecu Russo v Bălți v termínu 24.–29. září. V rámci kurzu proběhly jak přímé přednášky na místě tlumočené do rumunštiny, tak i interaktivní aktivity formou nácvikových her a simulací (např. v oblasti participace či formulování strategických vizí a cílů), či skupinová příprava lokálních projektů řešících místní problémy. V této části kurzu byly pod dohledem českých expertů vytvořeny čtyři různé projekty zaměřené na aspekty rozvoje města Bălți (revitalizace průmyslového areálu, vytvoření rekreačního přírodně blízkého parku kolem městského jezera, rekonstrukce sportovního klubu a v neposlední řadě první návrh separace a recyklace komunálního odpadu ve městě).

Druhou významnou etapou realizace projektu byla cesta skupiny nejlepších absolventů kurzu do Prahy. Čtyři studenti a dvě akademické pracovnice ze Státní Univerzity Alecu Russo Balti se zúčastnili týdenní terénní exkurze za příklady dobré praxe v Praze. V rámci exkurze byl pro skupinu připraven bohatý program, v jeho rámci navštívili řadu lokalit postavených při revitalizaci *brownfields* v Praze,

Absolventi kurzu v Balti

jako je např. Rohanský ostrov (Rohan City), Smíchovské nádraží (Terminál Smíchov), ale i lokality v okolí Holešovické Palmovky (Doky), Areny Praha (Harfa) a další. Skupina také navštívila Institut plánování a rozvoje hl. města Prahy (Sekci plánování města a CAMP), či nevládní neziskovou organizaci Ekocentrum Koniklec (projekt Počítáme s vodou). Samozřejmě se pozornost zaměřila i na prohlídku zařízení nezbytných pro udržitelné fungování města jako je např. Ústřední čistírna odpadní vod a její Nová vodní linka v Praze-Troji. Dalším bodem návštěvy bylo ústředí recyklační firmy EKOKOM, která se věnuje organizaci sběru recyklovatelného odpadu v Česku. Ze zpětnovazebních dotazníků účastníků vyplynulo, že všichni účastníci exkurze byli s jejím obsahem i průběhem velice spokojeni, litovali jen špatného počasí, které po dobu jejich pobytu v Praze panovalo a znemožnilo tak navštívit vybrané lokality revitalizace přírodě blízkým způsobem.

Projekt byl zakončen vydáním výukového materiálu v rumunštině s názvem „Plánování rozvoje a obnova měst v podmínkách transformující se ekonomiky“, který byl v tištěné podobě distribuován zejména pedagogům a studentům na Státní univerzitě Alecu Russo v Balti a dalším účastníkům kurzu z řad místních stakeholderů v Balti, ale i dalším zájemcům v regionech okolo. Elektronická verze je dostupná pro další zájemce na webové stránce rozvojového projektu <https://www.muvs.cvut.cz/moldavsko/>.

Za MÚVS projekt realizovali dr. Michael Pondělíček, doc. Vladimíra Šilhánková a dr. Lucia Dobrucká.

Vladimíra Šilhánková

Národní seminář didaktiků geografie podruhé v Litomyšli

Již tradičně se mnoho let v lednu koná setkání Sekce geografického a environmentálního vzdělávání, České geografické společnosti sdružující především didaktiky geografie a další odborníky se zájmem o geografické vzdělávání. Záměrem těchto jednání je zpravidla sdílení informací o řešených projektech v oblasti geografického vzdělávání i o přípravě budoucích učitelů geografie na jednotlivých pracovištích. Klíčovými body jsou také diskuse o vývoji vzdělávací a kurikulární politiky a přijímání kolektivních rozhodnutí ohledně postavení geografie v těchto oblastech.

V loňském roce byl vyzkoušen formát dvoudenního výjezdního zasedání, které poskytuje větší prostor pro odborné diskuse i pro síťování a upevňování odborné komunity. Jelikož se tento formát osvědčil, byl využit i v letošním roce, kdy se tři desítky odborníků na geografické vzdělávání setkaly 15.–16. ledna, aby v prostorách kongresového centra zámeckého návrší v Litomyšli opět diskutovaly aktuální témata svého oboru. V letošním roce se jednalo především o diskuse nad

Účastníci semináře

proměnou učitelské přípravy na univerzitách v návaznosti na Kompetenční rámec absolventa učitelství (MŠMT 2023) či aktuálně probíhající revizi Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Vstupní příspěvky k diskusi přednesli P. Mentlík (Oborově specifický kompetenční rámec absolventa učitelství geografie), M. Spurná, E. Hofmann, P. Knecht (Proměna koncepce učitelské přípravy na katedře geografie Pedagogické fakulty MU), D. Řezníčková a M. Marada (Revize RVP ZV: geografie jako samostatná vzdělávací oblast a její očekávané výstupy učení). Ke všem bodům probíhala bohatá odborná diskuse poskytující různou optiku pohledu na dané aktivity.

V rámci jednání účastníci vzpomněli na doc. Hanu Kühnlovou a její neocenitelný přínos pro rozvoj didaktiky geografie v Česku. Za celoživotní aktivitu na poli didaktiky geografie bylo také poděkováno doc. Eduardu Hofmannovi, odstupujícímu dlouholetému vedoucímu katedry geografie na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity.

Díky patří všem, kteří se zúčastnili, zapojili do diskuse či vystoupili s připravenými odbornými příspěvky. Těšíme se na setkání zase za rok.

Martin Hanus, Dana Řezníčková

20. historickogeografická konference „Historická geografie – vývoj, trendy a reflexe“

Dne 24. ledna 2024 se konala již 20. pravidelná historickogeografická konference. Opět po roce se tak sešli zájemci o dění v české a slovenské historickogeografické obci v prostorách Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze na Albertově. Obdobně jako v posledních letech konferenci pořádal tým odborníků z Historického ústavu AV ČR, v. v. i. a Přírodovědecké fakulty UK sdružených pod označením Výzkumné centrum historické geografie (blíže viz též <http://www.historickageografie.cz>). Svou záštitu konferenci propůjčila Sekce historické geografie a environmentálních dějin ČGS a Komise pro historickou geografii. Série konferencí pořádaných od roku 2005 letos oslavila dvě desetiletí trvání a akce tedy skýtala příležitost nejen diskutovat budoucnost historické geografie v Česku, ale též zhodnotit vývoj disciplíny historické geografie v uplynulých desetiletích.

Jubilejní ročník konference se tak věnoval tématu proměn historické geografie v širších časoprostorových i společenských souvislostech. Dvacátou konferencí proto vnímal organizační tým ve složení Martina Tůmová (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta), Michal Vokurka (Historický ústav AV ČR, v. v. i.), Eva Semotanová (Historický ústav AV ČR, v. v. i.), Pavel Chromý (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta; úřadující prezident České geografické společnosti), Zdeněk Kučera (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta; vedoucí Sekce historické geografie a environmentálních dějin ČGS) a Robert Šimůnek (Historický ústav AV ČR, v. v. i.; předseda Komise pro historickou geografii) jako příležitost zastavit se na pomyslných „cestách“, ohlédnout se zpět, i jako možnost k úvahám o budoucnosti oboru – diskutovat výzvy, před kterými historická geografie v domácím i mezinárodním prostředí stojí. V posledních dvou dekadách prošlo historickogeografické bádání dynamickým rozvojem a posílila se jeho akademická i společenská relevance. Historická geografie se nejen rozvíjela jako samostatná disciplína, ale stala se i platformou pro širší setkávání a vzájemnou spolupráci odborníků z oblasti humanitních, společenských, přírodních i technických věd. Cílem konference tak bylo představit pokroky, kterých se podařilo dosáhnout, a zamyslet se nad přínosem historické geografie k rozvoji obecného poznání. Proměny historické geografie odrážejí vývoj společnosti a vědy včetně jejího personálního a institucionálního zajištění. Mimo jiné proto poskytla konference prostor nejen pro reflexi vývoje historické geografie v Česku, na Slovensku, evropském a mezinárodním prostředí, ale také pohled na proměny oboru očima pamětníků.

Program konference byl již tradičně rozdělen do tří tematických bloků doplněných samostatnou posterovou sekcí. Příspěvky v prvním bloku se zaměřily především na reflexi historické geografie jako oboru. Své příspěvky přednesli Eva Semotanová (Historický ústav AV ČR, v. v. i.) k tématu „Formování české historické geografie“, Peter Chrastina (Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická

Panelová diskuze „Historická geografie očima pamětníků a současníků“. Foto: Vojtěch Pavelčík.

fakulta) a Michal Ďurčo (Historický ústav SAV Bratislava, v. v. i.) k tématu „Historická geografie a environmentálne dejiny na Slovensku v prvej štvrtine nového milénia“, Oto Tomeček (Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Filozofická fakulta) k tématu „Historická geografie na Slovensku v novom miléniu: Vývoj, postavenie a výzvy v kontexte digital humanities“ a Pavel Chromý (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta) spolu se Zdeňkem Kučerou (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta) k tématu „Proměny historické geografie v mezinárodním kontextu“. Následoval blok příspěvků zacílených na představení různorodých směrů bádání a inovativních výstupů, které úzce souvisejí se zaměřením historické geografie jako oboru. Promluvili tak Daniel Gurňák (Univerzita Komenského v Bratislavě, Přírodovědecká fakulta) k tématu „Tvorba dějepisných atlasů na Slovensku“, Lukáš Dolák (Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta) a Rudolf Brázdil (Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta) představili „Tři dekády historické klimatologie na Masarykově univerzitě: dosavadní vývoj a budoucí směřování“, Jiří Kupka (České vysoké učení technické v Praze, Fakulta stavební) diskutoval různá pojetí aplikovaného výzkumu historické krajiny v příspěvku „Kulturní krajina a její vize v projektech NAKI“, Jakub Vynikal (České vysoké učení technické v Praze, Fakulta stavební) a Jan Pacina (Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulta životního prostředí) promluvili k tématu „Deep learning v historické geografii“ a Petra Grešlová k tématu „Výzvy environmentálních dějin pro historickou geografii“.

Pomyslným zlatým hřebem programu se stala odpolední panelová diskuze s názvem „Historická geografie očima pamětníků a současníků“, které se za moderování Markétou Šantrůčkovou (Výzkumný ústav Sylva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i.) a Pavlem Chromým (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta) zúčastnili Leoš Jeleček (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta), Eva Semotanová (Historický ústav AV ČR, v. v. i.), Peter Chrastina (Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnavě, Filozofická fakulta), Dana Fialová (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta), Robert Šimůnek (Historický ústav AV ČR v. v. i.), Jiří Cajthaml (České vysoké učení technické v Praze, Fakulta stavební) a Pavel Raška (Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Přírodovědecká fakulta).

Součástí konference byl i doprovodný program připravený ve spolupráci se Zeměměřickým úřadem. V neposlední řadě je také třeba poděkovat všem dobrovolníkům z řad studentů geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, bez jejichž pomoci by nebylo možné zajistit hladký průběh konference. V tuto chvíli se také již můžeme těšit na další tentokrát 21. historickogeografickou konferenci, která proběhne opět v Praze v lednu 2025.

Zdeněk Kučera, Martina Tůmová

Seminář Venkov 2024

Výzkumné centrum Rural na Přírodovědecké fakultě UK uspořádalo již 16. ročník diskuzního semináře Venkov. Letošní ročník semináře byl zaměřen především na řešení témat spojených s budoucností nejmenších sídel a nejmenších obcí v Česku. Pro potřeby semináře budeme jako malé obce považovat obce, které mají méně než 200 obyvatel a jako malá sídla, tedy samostatné územně oddělené vesničky, považujeme sídla s méně než 100 obyvateli. Nejedná se v žádném případě o malé počty obyvatel a sídel. Vždyť v Česku existuje celkem 1 391 obcí, které mají méně než 200 obyvatel a v těchto obcích žije 173 101 obyvatel (Cenzus 2021). Některé z nich se ale mohou dále dělit na dvě nebo výjimečně i více sídel. Malých sídel najdeme v Česku celkem 6 159 a žije v nich 267 675 obyvatel. Větší počet jak sídel, tak i počet obyvatel v nich je dán především tím, že mnoho větších obcí nebo měst se skládá z více územně oddělených sídel, která často mnohou být velmi malá. I v takových malých sídlech žijí lidé, kteří mají stejný nárok na dobrou kvalitu života, jako obyvatelé velkých měst. S ohledem na charakter sídelní struktury se ale jedná o malé obce a malá sídla, která se rozkládají téměř výhradně v Čechách nebo na Vysočině. Počet takto malých sídel na Moravě, ale i ve Slezsku je velmi nízký.

V úvodním vystoupení představil Radim Perlín tři odlišné faktory rozvoje nejmenších obcí a nejmenších sídel. Stavebně technické faktory rozvoje také často nazývané tvrdé faktory rozvoje, kam patří např. investice do infrastruktury

do bydlení apod., mohou pomoci odstranit zděděné nedostatky, ale samy o sobě nemohou zajistit rozvoj obce. Společensko-kulturní faktory rozvoje, tedy měkké faktory rozvoje představují investice do lidských zdrojů a mohou pomoci při hledání trajektorií rozvoje, ale jejich nevyužití nemusí znamenat úpadek obce. Třetí environmentální, tedy zelené faktory rozvoje nejsou z pohledu českého venkova podstatné a nemají bezprostřední rozvojový potenciál. Pokud ale z krajiny odejdou lidé, pokud krajina ztratí své přirozené uživatele, dojde velmi rychle k degradaci kulturní krajiny a tady se projeví velmi rychle dopad podceněných zelených faktorů.

Kamil Papež jako zástupce ředitele odboru strategií a analýz regionální politiky a politiky bydlení MMR představil politiky MMR, které směřují k rozvoji venkovských obcí a venkova jako celku, a zdůraznil především úspěšnost naplňování akčních plánů Strategie regionálního rozvoje a postupné naplňování i Koncepce rozvoje venkova. V dalším vystoupení Jan Binek (GAREP) představil velmi krásnou analýzu vybavenosti venkovských obcí sítí prodejen potravin. V řešeném výzkumném projektu jasně doložil postupnou ztrátu míry vybavenosti obchody v souvislosti s velikostí obce, ale také s polohou obce. Na rozdíl o většiny geografických systémů, obchody se zvyšující se vzdáleností od centra spíše přibývají, a to i v nejmenších obcích. Další část vystoupení byla věnována diskuzi o možnostech automatizovaného prodeje bez obsluhy a s možnostmi a zkušenostmi takových prodejnů včetně nutnosti vyšší míry elektronické gramotnosti populace.

Radim Perlín při svém vystoupení na semináři. Foto: Dana Fialová.

Po obědě se Pavel Chromý (PřF UK) zaměřil na možnosti a bariéry spolupráce jak mezi obcemi, tak také i lokálních aktérů v rámci jedné obce. Ve svém příspěvku upozornil na rozpor mezi ideálně popisovanou spoluprací zdola založenou na kooperaci a koordinaci jednotlivých subjektů na lokální úrovni. V praxi se často jedná konkurenci (soupeření), konflikt, nebo v lepším případě koexistenci subjektů, kteří očekávají podporu, dotace nebo dokonce pokyny z vyšších jednotek správy, tedy shora. Ondřej Konečný z Mendelovy univerzity v Brně představil výzkum v oblasti nakládání obcí s vlastnictvím zemědělských pozemků a upozornil, že stejně jako fyzické osoby i obce propachtují (pronajmou) zemědělskou půdu v místě hospodařícímu subjektu a následně mají malou roli nebo malý vliv při užívání takových pozemků. Marek Komárek (PřF UK) se zaměřil na hodnocení dostupnosti dotačních titulů pro venkovské obce a upozornil, že i v relativně dlouhém období 2008–2022 stále existuje velké množství obcí, které nikdy nečerpaly dotační titul z veřejných rozpočtu. V posledním příspěvku před panelovou diskuzí Lenka Hellebrantová a Marek Jetmar (MV ČR) představili nový nástroj spolupráce obcí, a to společenství obcí. Právní ukotvení tohoto společenství v rámci zákona o obcích, jasné stanovené orgány společenství a jeho role může do budoucna sehrát pozitivní roli při zajišťování základních ale i strategických nebo rozvojových potřeb právě nejmenších obcí.

V panelové diskuzi v panelu zasedli všichni prezentující a v diskuzi s aktivními posluchači hledali odpovědi na roli a budoucnost nejmenších obcí a na nástroje, které je vhodné použít ke stabilitě nebo zvýšení populace i v nejmenších sídlech mimo jádrové prostory. Velmi živá debata a hledání různých přístupů nebo rozvojových nástrojů zapojilo do debaty mnoho posluchačů ze sálů a přineslo celou řadu nových a neotřelých pohledů na problematiku nejmenších obcí a nejmenších sídel.

Semináře se zúčastnilo celkem 80 aktivních posluchačů jak z akademických řad, tak také z veřejné správy nebo praktiků, kteří se přímo zajišťují rozvoj venkova ať již jako zástupci Místních akčních skupin nebo jako zástupci dalších spolků na venkově.

Radim Perlín, vedoucí výzkumného centra RURAL

18. kartografický den Olomouc

Poslední únorový pátek 23. 2. 2024 se v Olomouci tradičně konal jednodenní seminář Kartografický den Olomouc. Tato oblíbená akce se konala již po osmnácté a za účasti předních českých kartografů a zájemců o kartografii. Akce byla pořádána katedrou geoinformatiky Přírodovědecké fakulty UP pod záštitou České kartografické společnosti, České asociace pro geoinformace a České geografické společnosti. Aula přírodovědecké fakulty UP v Olomouci byla zcela zaplněna také

z důvodu zaměření akce na velmi populární téma, kterým bylo Kartografie & Vesmír. Kartografický den představil řadu velmi zajímavých témat a během čtyř přednášek bylo prezentováno unikátní spojení kartografie a kosmického výzkumu. Velmi poutavá byla první prezentace Tomáše Přibyla publicisty v kosmonautice z Technického muzea v Brně, který představil vývoj a historii špionážních družic. Zaznělo mnoho zajímavých technických specifikací a vše bylo demonstrováno na historických fotografiích. Prezentace právem sklidila velký potlesk. Mapování planet, využití dálkového průzkumu a role kartografie v mapování těles byla náplní přednášky Jana Koláře mimo jiné zakladatele České kosmické kanceláře. Prezentace se zaměřila na přístroje na sondách, které sbíraly nebo stále sbírají unikátní údaje o všech známých planetách, jejich měsících a o vybraných asteroidech i kometách. V prezentaci byl kladen důraz na roli kartografii a mapování. V prezentaci bylo zdůrazněno využití různých pásem pro zjišťování vlastností objektů na povrchu nebo pod povrchem. Po obědové pauze zazněly další dvě velmi zajímavé přednášky. První byla prezentace Radka Duška z Ostravské univerzity v Ostravě, která byla zaměřena na postupy matematické kartografie při tvorbě map vesmírných těles nevšedních tvarů, a s tím související problémy, včetně kartografické terminologie. Posledním prezentujícím v tomto informacemi nabitém dni byla prezentace Pavla Seemanna z Kartografie Praha a. s. zaměřená na Měsíc a jeho mapování. Posluchači se seznámili s vydanou mapou Měsíce vydané k výročí přistání prvního člověka

Účastníci semináře

na měsíci, kromě toho zazněly i informace o přípravě textů. Na konci semináře zazněla velmi podnětná diskuse zaměřená na problematiku kosmického smetí nebo vnímání slova vesmír a kosmos. Náplní diskuse byla i otázka jednoduchosti vypuštění vlastní družice nebo problematika vzniku a vypouštění odpadů během misí. Součástí dne byla i soutěž o ceny pořádaná Zeměměřickým úřadem. Celou akci provázal Vít Voženílek z domovské katedry. Všichni posluchači odcházeli plní nových informací a s pocitem, že samotné téma by zcela určitě mohlo být diskutováno i na vícedenní akci. S dalším velmi zajímavým tématem se budeme těšit zase za rok.

Jan Brus, Radek Barvíř